

Ne viss mākslas darbā ir jānosauc vārdos un jāsaprot. Saruna ar Purvīša balvas nominanti Andu Lāci

Purvīša balvas otrā ceturkšņa nominantu vidū ir arī māksliniece Anda Lāce par izstādi "Nogrieznis" Ģederta Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejā.

Anda Lāce glezniecību apguvusi Latvijas Mākslas akadēmijā, kā arī stažējusies Mančesteras Metropolitēna universitātē. Līdztekus gleznošanai ir bijusi arī līdzautore un scenogrāfe vairākām "Zīmējumu teātra" izrādēm. Nozīmīga mākslinieces darbu daļa ir arī performances, no kurām vairākas radušās, sadarbojoties ar jaunajiem komponistiem. Īpaši nozīmīga bijusi mākslinieces radītā porcelāna skulptūru grupa Doma dārzā 2012. gadā. Māksliniece Purvīša balvai nominēta vairākkārt, tai skaitā arī 2010. gadā par izstādi "Neizdibināmās takas" "Galerijā 21".

Latvijas Mākslas akadēmijas asociētais profesors Jānis Taurens norāda: "Izstāde ir ne tikai nostrādāta līdz detaļām vizuālajā un skaniskajā elementā, bet arī veido īpašu darbu lasījumu režiju, kurā vieta atvēlēta arī skatītāja un klausītāja izvēlei, kas darbus padara kaut kādā ziņā performatīvus."

Ko simbolizē izstādes nosaukums "Nogrieznis"?

2014. gada vasarā kādā rotaļīgā vasaras performancē, guļot uz ūdens virsmas Daugavā, redzot virs ūdens paceļamies kāju pirkstus un apjaušot aiz galvas izstiepto roku pirkstus, es ieraudzīju sevi kā nogriezni. Savu dzīvību kā nogriezni. Tāda vienkārša un jauka sajūta - domāt par sevi kā nogriezni, kas ir daļa no bezgalīgas līnijas. Nezināmā, bezgalīgā līnija nomierina.

Un gadu vēlāk šī izstāde bija par dzīvību, par līniju starp diviem gada skaitļiem, par dzīvošanu, viegli domājot par abiem nogriežņa galiem.

Izstāde "Nogrieznis" veidota sadarbībā ar komponisti Eviju Skuķi un mākslinieku Kristu Pudzenu. Kā, pēc Jūsu domām, šīs radošās izpausmes formas mijiedarbojas vai viena otru papildina?

Evijas Skuķes komponētais skaņdarbs, kura atskaņošanas tehniskos risinājumus palīdzēja izdomāt un izveidoja mākslinieks Kristis Pudzens, bija papildinājums gleznu sērijai "Pārsāts". Skaņa šajā darbā veidoja papildu slāni vai slāņus, vēl kādu citu, bet tajā pašā laikā ar gleznām saistītu informāciju.

Vai izstādes darbi tapuši, iespaidojoties no komponistes radītās mūzikas, vai otrādi - vispirms tapa glezns un tikai tad mūzika?

Komponiste Evija Skuķe uz brīdi redzēja manas glezns, bet skaņdarbu komponēja pēc gleznu nosaukumiem un pēc tā, kā glezns paredzēts novietot telpā. Un gan šie gleznu nosaukumi, gan katrai gleznai komponētā skaņdarba daļa bija kaut kas tāds, ko skatītāji varēja izvēlēties - pievienot vai nepievienot, nospiegt pogu vai nospiegt

Vai sadarbība ar citiem māksliniekiem neierobežo mākslinieka brīvību?

Cilvēki ir dažādi, un labi, ka tā. Neērtas sadarbības var izrādīties neparasti radošas.

Vai māksliniekam vieglāk ir strādāt komandā vai tomēr individuāli?

Varu atbildēt tikai par sevi. Zinu, ka man daudz jābūt vienai, bet tad pienāk brīdis, kad pašai no sevis ir jāpaglābjas. Tās sadarbības, kuras līdz šim esmu piedzīvojusi, man ir bijušas nozīmīgas. Tās pieļāvušas vairāk visādu dzīvu nejaušību iekļūšanu manos darbos.

Vai mākslas darbos cenšaties parādīt kādu konkrētu sabiedrības problēmu? Vai mākslas baudītājam ir būtiski saprast to, kādu domu mākslinieks darbā ielicis, vai katram pašam var veidoties sava ilūzija?

Es necenšos. Nestrādāju pēc plāna vai aprēķina. Ir domas, kuras, protams, ietekmē arī pasaule visapkārt, kuras kaut kādu iemeslu dēļ nav iespējams neparādīt. Skatītājam veidojas sava ilūzija, bet var būt noderīgi arī saprast mākslinieka domu. Izlasīt kādas norādes. Ne vienmēr, bet var būt tā, ka īstais vārds vai skaņa pēkšņi uzlauž tādu kā vairogu starp mākslas darbu un skatītāju. Bet domāju arī, ka ne viss vizuālā mākslas darbā būtu jānosauc vārdos un jāsaprot.

Kas Jūsu radošajā darbībā ir visatšķirīgākais no citiem māksliniekiem?

Es strādāju ar savu darbu, bet bieži redzu citu mākslinieku darbos to, par ko arī es esmu domājusi. Un tas vienmēr ir gan pārsteidzoši, gan bēdīgi vienlaicīgi. Esmu domājusi, ka nevajadzētu no šī līdzīgā baidīties, ka tas drīzāk varētu būt tā smalki un papildinoši. Savākt visus līdzīgos un izstādīt blakus, un paskatīties, cik spēcīgi tie tomēr atšķiras.

Kas Jūs iedvesmo jauniem darbiem? Vai ir kāda īpaša literatūra, mūzika, pasākumi?

Nav tādas vienas atbildes. Literatūra, mūzika, kino, māksla un brikšņi man nepieciešami, lai dzīvotu. Iepriekšējie darbi ietekmē nākamos, paliek, aizķeras kāda doma, kura tirinās un neliek mieru. Piemēram, pavasarī Ilmārs Šlāpins izvēlējās man Raiņa dzejoli "Mēmā jūra". Es ar šo dzejoli staigāju vairākus mēnešus, tad uzgleznoju nelielu gleznu sēriju grāmatai, un tagad man šis dzejolis pa īstam neliek mieru un ietekmēs vēl arī manus nākamos darbus. Rainis! Pati esmu pārsteigta.

Kā, pēc Jūsu domām, māksla attīstīsies nākotnē?

Biju koncertā, kur lieliski mūziķi izpildīja smalku un sarežģītu mūziku. Man blakus sēdēja cilvēki, kuri nira savos telefonos, sarunājās un aplaudēja nevietā. Nebūtu labi, ja cilvēkiem ieklausīties un ieskatīties kļūtu pārāk apgrūtinoši. Ka viņi pat nemēģinātu. Visapkārt pasaule ņirb pārgaismota, kaut kur citur, tepat netālu, tā grūst un brūk. Bet zinu, ka mākslas darbs var kļūt arī par patvērumu, tas var izārdīt iekšas, var arī dziedināt.

Vai, veidojot savus mākslas darbus, pieķerat sevi domājam par publikas un kritiķu iespējamo vērtējumu?

Kad gatavojos izstādei "Nogrieznis" Ģederta Eliasa muzeja izstāžu zālē Jelgavā, jutu, ka pārāk daudz domāju par to, ko pieraduši redzēt šīs izstāžu zāles apmeklētāji, un pavisam īsu brīdi tas sāka man traucēt. Bet lielā mērā to es pati savā galvā greizi biju izveidojusi. Un tieši Jelgavā es satiku savu visredzīgāko skatītāju.

Kāds, pēc Jūsu domām, ir mākslas uzdevums?

Laba māksla ir gudra brīvība.